

הילה טוני נבוק: בתצוגה

חן תמיר

בלב הפרקטיקה של נבוק מצוי מחקרה אודות המודרניזם והשפעת המופשט על מוצרי צריכה. יצירתה של נבוק מבליטה את עקרונותיהם העיצוביים של מוצרים יומיומיים והופכת אותם לזרים ומוזרים. הרפרטואר שלה כולל כל מוצר זמין שאפשר להעלות על הדעת – מגגוני פלסטיק ועד מחקים משומשים, מדלתות מקלחת ועד מנעולי אופניים, מצמחים ועד גלילים של נייר קבלות, מקלסרים ועד מגשי פיצה. כאשר האובייקטים הללו, המתאפיינים באירוניה, מוצבים בסביבות שנבוק בונה עבורם, הם עשויים לעורר תחושה של איום וסכנה. מוצרי הצריכה נעשים חסרי תועלת – או, ליתר דיוק, מוחרגים מן ההגיון של ערך השימוש שלהם – נדחקים אל מעבר למה שנראה כתכליתם האולטימטיבית ומעלים את השאלה הבאה: מה קיים עוד בחפצים אלה מעבר ל"תפקידם", איזה ערך נוסף גלום בהם מעבר לתועלתם?

רעיונות אלה חוזרים ומופיעים באופן ברור ברצף של תערוכות שאפשר למקמן בטווח שבין פיסול למיצב, הגם שתהליך יצירתן מקורו ברישום מופשט: *מקורות* בגלריה נגא ב־2013, *פנורמה* במוזיאון חיפה לאמנות ב־2010 ו*טוקסידו* – עבודתה של נבוק בתערוכת בוגרי תוכנית לימודי ההמשך של בצלאל ב־2009. תערוכות אלה, שהמהלך שהחלו הגיע לשיאו בתערוכתה *שעות עגולות* במרכז לאמנות עכשווית ב־2015, מתוארות בקצרה בהמשך בליווי עיון בסוגיות של תצוגה וכוריאוגרפיה באמצעות העדר והפשטה.

פנורמה (2010) הורכבה מעבודות שהתבססו על תיבות תצוגה אדריכליות. התיבות שנבנו מקירות גבס התמזגו בארכיטקטורה של הגלריה וכללו צלליות של פרספקס ומעקים בסידורים דמויי גרמי־מדרגות. בחלק אחד של התערוכה הוצגו הרישומים והקולאז'ים האופייניים של נבוק בתוך תיבות זכוכית, ואילו בחלק אחר מעקים, גדרות ומנעולי אופניים יצרו יחדיו מחסומים דקורטיביים שנראו כעומדים לתצוגה. הניגוד בין עבודות דו־ממדיות ל"תבליטים" התלת־ממדיים שבתוכם הן משובצות השרה על היצירה מתח הנע בטווח שבין הדו־ממדי לתלת־ממדי. מה שעומד לתצוגה נראה כשווה במשקלו למבנה התצוגה עצמו, כאילו פעולת התווייתו והצגתו של דבר־מה היא שמוצגת לראווה.

העיסוק באסתטיקת התצוגה הודגש אפילו יותר ב*טוקסידו* (2009), תערוכה שהזכירה אולם תצוגה ישראלי לעיצוב הבית בשנות השמונים. תוך שימוש

קונטרסטי בצבעי שחור ולבן, הציגה נבוק שולחנות אוכל גיאומטריים זולים כמשטחי תצוגה. השולחנות מוקמו בתוך אזורי תצוגה שנתחמו על־ידי גופי תאורה, זוויות ומוטות תמיכה מתכתיים של מדפים. מסגרות חלון נחו בעצלתיים לצד עציצים המוכרים לנו ממבואות של בנייני משרדים או חדרי המתנה. הפסלים המפורקים והמגושמים רמזו לתצוגה המסחרית של סחורות ביתיות ויצרו אווירה מזוהה, שהזכירה עיצוב פנים משנות השמונים המנסה לייצר מראה פתייני של עיצוב תעשייתי בוהק או, לחלופין, חנות המחקה את חללי הפנים שאליהם מיועדים החפצים שהיא מוכרת. האסתטיקה הקמעונאית בסגנון הביתי עומדת בניגוד לאסתטיקה הביתית בסגנון התעשייתי, כשאת שתיהן מקשר אוצר מילים עיצובי משותף.

מקורות (2013), שדמתה במבנה שלה ל*טוקסידו* ול*פנורמה*, כללה כמה עבודות פיסוליות שהוצגו לצד רישומים. הסדרות הפיסוליות הורכבו מצינורות השקיה, יחידות מידוף ומוצרי ניקוי סינתטיים כגון מברשות זיפיות ומרכז כביסה שעוצבו לכלל צורות מופשטות, מאורגנות בדקדקנות. הקומפוזיציות הללו הזכירו עבודות מופשטות מוקדמות של אמנים דוגמת פיט מונדריאן, אך לעומתם, לוח הצבעים המסחרי הפופְי בעבודותיה של נבוק הושתת על תכלת, ורוד מסטיק וצהוב בהיר, שנעטפו בכחול קובלט. מערך הצבעים רפרר אף הוא לעיצוב הביתי והמסחרי של שנות השמונים. רבים מן האובייקטים, המתנוודדים לעתים קרובות על סף קריסה, הוצגו על גבי בסיסים המרמזים גם הם לפלטפורמות תעשייתיות כגון כונניות או גומחות תצוגה. המבנה החומרי (פיסיקלי) של קומפוזיציות הפיסול של נבוק מאפשר ליסודותיהם להתלות באוויר. ואולם בו בזמן, "הלך הרוח" התעשייתי של האובייקטים משווה להם יציבות החלטית.

הקומפוזיציות של כל אחד מארבעת הפסלים המרכזיים ב*מקורות* התפתחו מצוירים מופשטים שהתגלמו בחומרים תעשייתיים. יחידת איחסון כחולה, שנבנתה מארבעה חלקים ונקראה *סידור מחדש*, נסמכה על מדפי פליז ואלומיניום, אשר חוברו זה לזה בעזרת צינורות ומוטות שהושחלו דרכם. הד לקומפוזיציה הקווית שלהם נמצא ב*צינור*, שבו טכניקה דומה של צינור גינה המושחל דרך סורגים ומוטות מתכת מייצר מעין רישום תלת־ממדי. ואמנם, הקווים התופסים מקום כה מרכזי בשתי העבודות

01

הללו עשויים להיראות כ"רישום במרחב", והם מרמזים להנפשה משועשעת של האובייקטים, כמעט לריקוד או לתנועה שקפאה במרחב.

חלק (פסל) נוסף מתערוכת *מקורות - אופק* - משתמש באותו רעיון של בסיס אלומיניום להצגת חפצים ביתיים, אלא שכאן מדובר בעיקר במברשות וספוגים לניקוי כלים. החפצים האלה מהדהדים במקדש, פסל שרובו בצבע כחול המורכב ממטליות מטבח, כדורי צמר גפן ומרכך כביסה צבעוניים. בשונה מתצוגת הסופרמרקט שמטרתה למכור את המוצרים האלה, סידורן החדש של הסחורות מעורר תחושה של מקדש המעלה על נס את התואם המושלם בין מוצרי צריכה להפשטה רוחנית.

בכל שלוש התערוכות - *טוקסידו*, *פנורמה* ו*מקורות* - מתעלת נבוק את המראה והתחושה של חללים שמהם מורכב הלא מודע הקיבוצי של ההיסטוריה החומרית, ומעבירה את הרקע הניטרלי של מרחבים צרכניים

מעברנו הלא כליך רחוק אל קדמת הבימה. הרקע ה"בלתי נראה" תופס את מרכז הבימה בכוריאוגרפיה של צורות ואובייקטים. הרעיונות הללו זוכים לפיתוח נוסף בשעות *עגולות*, תערוכתה של נבוק במרכז לאמנות עכשווית. אם בעבר נבוק רמזה לתנועתם של חפצים ש"קמים לתחייה", הרי שכאן היא יוצרת כוריאוגרפיה של סביבה ממש, תוך כדי שימוש בתנועה מכנית המפייחה רוח חיים בפסליה. המיצב הממלא את החלל כולו מורכב מריהוט משרדי, בעיקר מכונניות מתכת אפורות וממבנה מתכת גדול המניע לאיטו כיסאות משרדיים באסמבלז' מורכב של חומרי גלם תעשייתיים וציוד משרדי. שלוש יחידות פיטוליות מוצגות באסמבלז'ים של כחול, אדום ושחור - כל אחד מהפסלים מכיל שני כיסאות, כשאחד הכיסאות נושא צינורות אלומיניום בעודו נע על בסיס מתכת שמונח על הרצפה, בעוד שכיסא אחר מחזיק את מסגרת הפסל. מבני המתכת ממסגרים כל יחידה בעוד שצינורות ומוטות עוברים דרכה כמו רישומים במרחב. המופשט נוכח גם באמצעות מוצרי צריכה מסחריים

המפוזרים בחלל, דוגמת מאפרות וכוסות פלסטיק, שצבעוניותם תואמת לפסל הרלוונטי. למרות הפרטים הקטנים האלה, *שעות עגולות* מורכב במידה רבה ממערך אלומיניום קר וגדול המנוגד לרקע האפור של התערוכה ומואר באורות פלואורסצנטיים עמומים, כמו אלה המשמשים להאיר משרד אחרי שעות העבודה. הסביבה הנוקשה נעשית מנוכרת עוד יותר כתוצאה מזמזומם החדגוני של המנועים הקטנים המסיעים לאיטם את הכיסאות במסילותיהם. אחת לכמה דקות עובר מוט אלומיניום שנח על אחד הכיסאות ובקצהו סחבה מלוכלכת - מתחת למייבש ידיים ישן, מפעיל אותו ומוסיף את קולו לשפעת הרעש הלבן.

בסביבה האנטגוניסטית הזאת אפשר לראות כל אחת משלוש הסדרות הפיטוליות כתא משרדי עם "בוס" המחזיק את המבנה בזמן שפועל מסיע דברים על הרצפה. אולם ייתכן שההפך הוא הנכון והפועל הוא שמחזיק את המערכת. ההיררכיות אינן ברורות, והגם שידוע לנו כי אנחנו רחוקים מסביבה ביתית, אנו לא יכולים להיות בטוחים האם אנחנו נמצאים בחלל איחסון, במפעל או במשרד. כמו הקו הדק המפריד בין מרחב מכירות למרחב ביתי במיצביה הקודמים, מתנוודת נבוק גם כאן בין שני סוגים של מרחבים הקשורים זה לזה: מרחב "הצווארון הכחול" ומרחב "הצווארון הלבן".

שני קטבים אלה של תרבויות עבודה תומכים במערכת כל כך מזוקקת עד כי נדמה שהיא פועלת מאליה. אבל לשם מה? טיב העבודה המתבצעת אינו ברור. העבודה עצמה נעלמה, ורק התרבות החומרית נשארת. העבודה הופכת משנית, בדומה למשימות חסרות הטעם שהוטלו על נבוק כאשר ביקרה במפעל האלומיניום של אביה בילדותה. גם הנוכחות האנושית נעדרת משעות *עגולות*. יחידות הפיסול מסוגרים מאחורי סורגים המונעים מאיתנו את הגישה אליהם; איי-אפשר להיכנס אליהם, רק לראותם מרחוק. הם מוצבים על בימה - אבל בשביל מי? עובדי המשרד נעלמו, הם אינם אלא רוחות רפאים במכונה הזאת, ושיירי תנועתם המסתורית נמצאים על הכיסאות. תחת זאת, חפצים ארגונומיים כגון כיסאות עוטים תכונות אנושיות ונעים בכוריאוגרפיה המוכתבת כמדומה על-ידי החומרים עצמם. החומרים הם שפועלים, עמלים בלעדינו, אך עם זאת מוצגים לראווה וכל העת מודעים למעמדם כחפצי אמנות.

התעניינותה של נבוק במקום העבודה ובחומרים של חיי המשרד איננה חדשה. בין השנים 2006 ו-2009,

נסבה הפרקטיקה שלה על עבודות קטנות, שרבות מהן השתמשו באובייקטים ממקום העבודה בדרכים מופשטות. לדוגמה, *חיי מדך* (2007) היתה סידור פשוט של קלסרים האופייניים למשרדים בישראל, אשר נערמו בשכיבה על מדך בפריסה שהזכירה זנב טווס. ב*שוב מההתחלה* (2008), היא השתמשה בגלילי נייר של קופה רושמת ובלוחות עץ דמויי מדפים שאורגנו מסביב לרישום ולמסלול מרוצים של מכוניות צעצוע ונשענו על הקיר. כמו כל עבודותיה של נבוק, גם מיצב זה ניהל דיאלוג עם האדריכלות שהקיפה אותו. עבודתה מתאפיינת בעקביות מדוקדקת. היא בוחנת את מבני התמיכה של החפצים בחיננו, כמו למשל הכונניות המשולבות לעתים קרובות בעבודתה ומצביעות על המערכות הגדולות יותר שבתוכן הן מתקיימות.

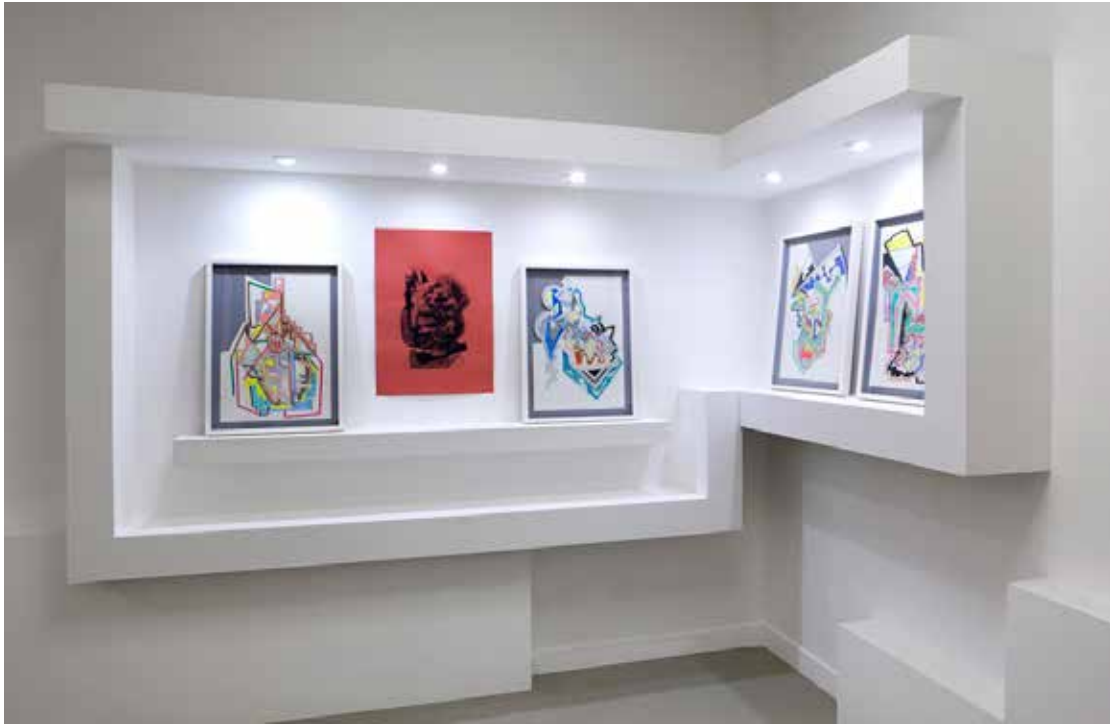
בעבודות אלה, כמו בשעות *עגולות* ובמיצביה הגדולים האחרים של נבוק, האנשים הלכו לדרכם והעבודה נעצרה. למרות כל חומרי ומוצרי הניקוי והצינורות במקורות, אין זכר למנקה או לגנן. מוכר גופי התאורה אינו נמצא ב*טוקסידו*. הפקידים הותירו את כיסאותיהם המשרדיים כשהם מסתובבים על צירם בשעות *עגולות*. אולי רק יצאו להפסקת צהריים. אולי פתחו בשביתה. ואולי הם עדיין שם, חלק מן האובייקטים והסביבות. אחרי הכול, קרל מרקס ראה בסחורה "יחס חברתי" יותר מאשר כלכלי. עבור נבוק, היחסים האלה כבר משובצים בכל מה ששובב אותנו. עיצוב, אדריכלות ועצם החומרים של סביבתנו הבנויה משקפים את תרבותנו ואת מערכת הערכים שלנו. באמצעותם נבוק מצביעה על אושיות החיים המודרניים ותוהה כיצד שינו החומרים הללו את חיננו בהווה ומה הם אומרים עלינו כחברה. אילו ערכים מועברים אלינו באמצעות עיצוב? איזו "מורשת" הנחיל המודרניזם למחזורי הצריכה והייצור העכשוויים? כיצד מכניקת התנועה וכוחות העיצוב השולטים בה מדרבנים אותנו להכפיף עצמנו לאותה שליטה? נבוק מעלה שאלות טעונות אלה ואחרות, והן מגולמות בעבודותיה המורכבות.

03

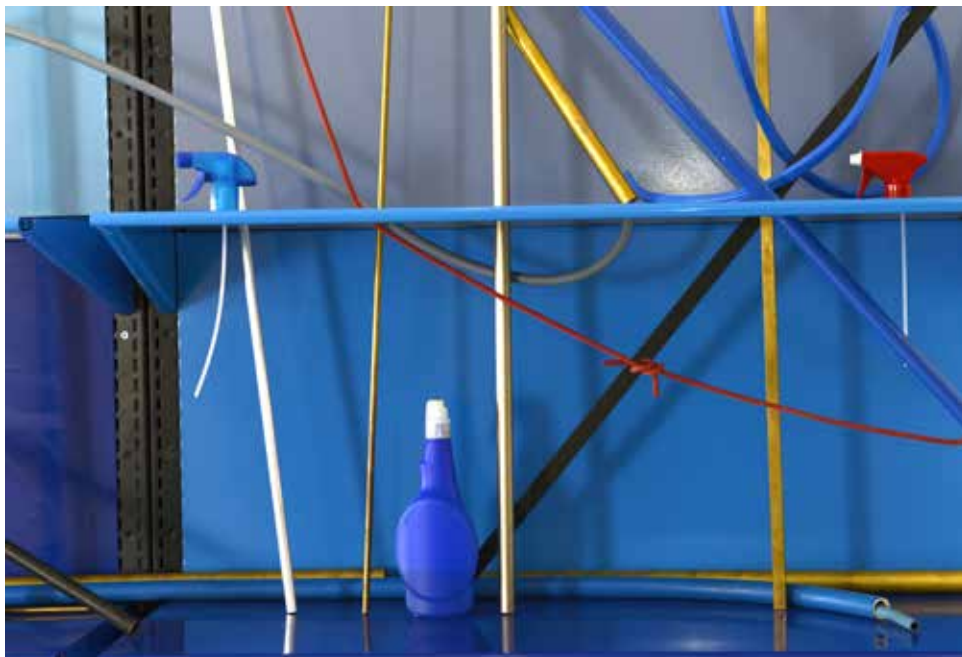

02

05

06

04

01	מקורות	06	סידור מחדש (מקורות), (פרט)	11	חיי מדף
	ספוגי רחצה, סקוצ'ים לכלים, מוטות פליז, 2013		מדפי מתכת, מוטות אלומיניום ופליז, צינורות גומי, ספריי לניקוי חלונות, 2013		מדפי פלסטיק, קלסרים, ניירות, 2007
02	אופק (מקורות)	07	סידור מחדש (מקורות)	12	מקדש (מקורות)
	רשתות מתכת, מוטות אלומיניום, יריעות שימשניות, מתכת, ספוגי רחצה, סקוצ'ים לכלים, 2013		מדפי מתכת, מוטות אלומיניום ופליז, צינורות גומי, ספריי לניקוי חלונות, 2013		מתכת, מדפי נירוסטה, מרככי כביסה, מטליות אבק, כדורי צמר גפן, קופסת פרספקס, תאורה, מרככי כביסה בשלושה צבעים, 2013
03	זריחה (מקורות)	08	פינה (טוקסידו)	13	שולחן ספינה (טוקסידו)
	דלתות זכוכית למקלחת, מתכת, תאורה משתנה, 2013		קיר גבס, לבני זכוכית, מעקה, תאורת גן, חצץ, עציצי משרד, מאפרה, 2009		שולחן א.מ.ד.א, מחזיקי מדף, מוטות מתכת, זכוכית, עץ, עציץ, 2009
04	שוב מההתחלה	09	פנורמה (מראה הצבה)		
	קורות עץ צבוע, מסילת משחק למכוניות מרוץ, ניירות קופה רושמת, פלסטלינה, רישום חתוך, 2008		צינור		
05	מוזון (פנורמה)	10	צינור גינה, מדפי מתכת, מוטות אלומיניום, הישוקי מתכת, סקוצ'ים לכלים, שימשניות, 2013		
	קירות גבס, תאורת ספוטים, רישומים, 2010				
01	Origins	06	Re-Arrange (Origins), (detail)	11	Shelf Life
	Bath sponges, dish scrubbers, brass rods, 2013		Metal shelving unit, brass and aluminum rods, plastic pipes, window cleaners, 2013		Plastic shelves, binders, paper, 2007
02	Horizon (Origins)	07	Re-Arrange (Origins)	12	Temple (Origins)
	Metal round grids, aluminum rods, PVC fabric, metal, bath sponges, scrubbers, 2013		Metal shelving unit, brass and aluminum rods, plastic pipes, window cleaner, 2013		Metal bases, stainless steel shelves, fabric softeners, dusters, cotton balls, plexiglas box, light, fabric softners in three colors, 2013
03	Rise (Origins)	08	A Corner (Tuxedo)	13	Ship Table (Tuxedo)
	Glass shower door, metal, changing light, 2013		Cornered graded drywall, glass bricks, banister, garden lights, office plants, ashtray, 2009		MDF coffee table, shelves holders, glass, metal rods, wooden podium, plant, 2009
04	Right From the Start	09	Panorama (Installation view)		
	colored planks of wood, toy car race track, receipt paper, cut drawing, plasticine, 2008		2010		
05	Sideboard (Panorama)	10	A Hose		
	Drywall structure, spotlights, drawings, 2010		Garden hose, shelves, brass and aluminum pipes, metal, PVC fabric, dish scrubbers, 2013		